

29.09.2014

Työ- ja elinkeinoministeriö
Maahanmuuttajien kotouttaminen -ryhmä
PL 32
00030 VALTIONEUVOSTO

Lausuntopyyntö 3.9.2014 TEM/1081/09.04.01/2013

Lausunto VERTTI -selvityksestä

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoa 3.9.2014 lähettämässään lausuntopyynnössä VERTTI-selvityksestä: "Kansainvälistä suojelua saavien muutto vastaanottokeskuksista kuntiin."

Raportissa on kuvattu kansainvälistä suojelua saavien vastaanottokeskuksesta kuntiin muuton nykytilaa, nykytilan arviointia ja asiaan liittyviä kehittämisehdotuksia. Raportin lopussa on johtopäätökset ja keskeisimmät suositukset ko. asiaan.

Selvityksen mukaan viime vuosina kunnat eivät ole tarjonneet riittävässä määrin kuntasijoituspaikkoja kansainvälistä suojelua saaville. Tämän vuoksi vastaanottokeskukset ovat avustaneet myönteisen oleskeluluvan saaneita muuttamaan sinne, mistä asuinpaikka on löytynyt. Tämä on johtanut eri puolilla maata erilaisiin käytäntöihin sekä kuormittanut erityisesti pääkaupunkiseudun kuntia, mikä on aiheuttanut haasteita sekä asiakkaiden tasapuolisen kohtelun että viranomaisten sujuvan toiminnan näkökulmasta.

Em. selvityksen perusteella työryhmä esittää VERTTI-selvityksessä, että, koska sopimuspohjaisia kuntapaikkoja ei saada kaikille kansainvälisen suojelun piirissä oleville, ns. vastaanottokeskusmalli vakiinnutetaan ELY-keskusmuuton rinnalle ja että ELY-keskukset neuvottelevat kuntapaikoista kiintiöpakolaisille ja haavoittuvassa asemassa oleville ja vastaanottokeskukset auttavat muita ryhmiä asuinpaikan löytymisessä. Muuttoliikettä pitäisi työryhmän näkemyksen mukaan vastaanottokeskuksen yrittää suunnata ensisijaisesti alueille, joilla on mahdollisuus tarjota muuttajille kotoutumisen tueksi työmahdollisuuksia, koulutusta ja asuntoja.

Koska sopimuspohjaisia kuntapaikkoja ei saada kaikille kansainvälisen suojelun piirissä oleville henkilöille, on hyvä asia, että kehitetään ns. vastaanottokeskusmallia, jolla kansainvälisen suojelun piirissä olevat saadaan sijoitettua kuntaan kuntien palvelujen piiriin.

Keskeiset suositukset ja kommentit niihin:

1. suositus

Priorisoidaan ELY-keskusten kuntiin sijoitustyössä kiintiöpakolaisia ja vastaanottokeskuksesta muuttavia haavoittuvia ryhmiä. Haavoittuvilla ryhmillä tarkoitetaan Euroopan unionin neuvoston direktiivin 2003/9/EY 17 artiklan

mukaisia henkilöitä, joilla on erityistarpeita. Tarvittaessa tehdään vaadittavat lainsäädäntömuutokset kotoutumislakiin.

ELY-keskuksen kautta kulkisivat jatkossa kiintiöpakolais- ja haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien kuntapaikka-asiat ja vastaanottokeskusmuuttomalli, ent. omaehtoinen muutto, vakiinnutettaisiin ELY-keskusmuuton rinnalle kuntien ja vastaanottokeskusten välille. Suositus ja sen käyttöönotto on tarpeen, koska sopimusperusteisia kuntapaikkoja ei saada kaikille kansainvälisen suojelun piirissä oleville. Suositus vaatii selkeitä ja yhteinäisiä ohjeita alueelle ja tarvittaessa lainsäädäntömuutoksia.

2. suositus

Pyritään vaikuttamaan siihen, että kunnille maksettavat laskennalliset korvaukset nostettaisiin vastaamaan kohonneen kustannustason mukaisesti.

Laskennallisten korvausten tasoa on syytä nostaa vastaamaan kustannustason nousua suosituksen mukaisesti, laskennallisten korvausten nostaminen voisi kannustaa kuntia ottamaan vastaan pakolaisia ja sitä kautta lisätä myös kuntien kanssa tehtävien sopimusten määrää.

3. suositus

Vastaanottokeskusten perustamista ja lakkauttamista harkittaessa otetaan huomioon myös se, miten ne tukevat kuntiinsijoitustyötä ja kotoutumisen käynnistämistä ja kuullaan ELY-keskusten näkemyksiä asiasta.

ELY-keskusten kuuleminen em. asioissa on tärkeää, koska kun tieto kulkee Maahanmuuttoviraston ja ELY-keskusten välillä, varmistetaan asiat, jotka voisivat vaikuttaa esim. vastaanottokeskusten perustamis- ja lakkauttuspäätöksiin ja kuntasijoitustyöhön.

4. suositus

Kehitetään kuntien ja ELY-keskusten sopimuskäytäntöjä ja sopimusten sisältöjä.

Tällä hetkellä ministeriöstä on annettu pohjamalli sopimukselle, jota voidaan muokata ELY-keskuksissa tarpeen mukaan ja tältä pohjalta esim. sopimusten sisällöt vaihtelevat ELY-keskuksittain, joten nyt tämän suosituksen käyttöönotto parantaisi ja mahdollisesti yhtenäistäisi sopimuskäytäntöä ja sopimussisältöä. Miten sopimuskäytäntöjä on tarkoitus kehittää? Myös konkreettisia ohjeita sopimuksen tekoon olisi hyvä olla.

5. suositus

Käynnistetään valtakunnallinen muuttovalmennushanke, jossa luodaan tiedotus- ja ohjausmalli TE-hallinnon, kuntien ja vastaanottokeskusten kesken muuton suuntaamiseksi alueilla, joiden palvelu- ja työtarjonta vastaavat muuttajien tarpeita. Hankkeessa kehitetään sekä vastaanottokeskuksissa tapahtuvaa ohjausta että TE-hallinnon valmiuksia antaa muuttovalmennusta työ- ja koulutuspaikkojen saatavuuden näkökulmasta. Etc.

Suosituksen mukainen valtakunnallinen muuttovalmennushanke olisi hyvä käynnistää tiedotus- ja ohjausmallin luomiseksi TE-hallinnon, kuntien ja vastaanottokeskusten välille. Ohjausmallin avulla muuttoa pystytään suuntaamaan alueille, jossa on myös työ- ja koulutuspaikkoja eikä pelkästään

asuntoja. Työ- ja koulutuspaikat auttavat muuttajia kotoutumisessa. Muuttovalmennuksen sisällössä tulisi huomioida jo olemassa olevat sähköiset palvelut, joiden kautta muuttaja saa tietoa.

6. suositus

Maahanmuuttovirasto kehittää valtakunnallista ohjeistusta vastaanottokeskuksille vastaanottokeskusmuutosta. Vastaanottokeskusmuuttoa koskevat käytännöt jalkautetaan ja tiedotetaan TEM:n, Migrin ja ELY-keskusten yhteistyönä. ELY-keskusten tulee selvittää alueensa kunnille vastaanottomuuton keskeisiä periaatteita. Kuntien tulee huomioida palvelujen järjestämisessä vastaanottokeskuksista muuttavat ja määrittellä heitä varten palveluprosessit kunnissa.

Jos vastaanottokeskusmuutto otetaan käyttöön ja se täyttää lakivaatimukset, suositus maahanmuuttoviraston valtakunnallisten ohjeiden laatimisesta vastaanottokeskuksille vastaanottokeskusmuutosta ovat tärkeä ja välttämätön asia.

7. suositus

Panostetaan tiedonkulun sujuvuuteen asiakkaan siirtyessä vastaanottokeskuksesta kuntaan.

Huomioitu tärkeä asia. Tavoitteena tähän olisi, että tehtäisiin selkeät ohjeet miten asiakkaiden tietoa välitetään vastaanottokeskuksesta kuntiin. Mahdolliset lainsäädännölliset esteet joustavalle tiedonkululle tulisi huomioida.

8. suositus

Maistraattien toiminnan yhteinäistämiprosessissa käsitellään ja ohjeistetaan kansainvälistä suojelua saaneiden rekisteröitymiseen liittyviä asioita.

Toiminnot tällä hetkellä eri maistraateissa eivät ole yhtenäisiä, joten yhtenäisten käytäntöjen luominen takaisi ELY-keskuksissa maistraateissa asioineiden asiakkaiden tasapuolisen kohtelun.

9. suositus

Yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa pyritään vaikuttamaan siihen, että metropolialueelle saadaan lisää kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja.

Muuttoliike metropolialueen ulkopuoleltakin metropolialueelle on runsasta, joten yhteistyö ympäristöministeriön kanssa kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen saamiseksi metropolialueelle on tärkeä asia.

10. suositus

Kehitetään yhteistyötä pääkaupunkiseudun ja alueen muiden kuntien, ELY-keskuksen ja vastaanottokeskusten kehyskuntien mahdollisuuksia vastaanottaa kansainvälisen suojelun saaneita.

Suositus on tärkeä, koska pääkaupunkiseudulla esim. muuttoa vastaanottokeskuksista kuntaan pitäisi suunnata muuallekin kuin Helsinkiin.

11. suositus

Kotoutumisen osaamiskeskus kehittää tilastoseurantaa vastaanottokeskusmuutosta ja maahanmuuttajien sekundaarimuutosta suunnittelu- ja kehittämistyön pohjaksi.

Kotouttamisen osaamiskeskus on oikea paikka kehittämään tilastoseurantaa vastaanottokeskusmuutosta ja maahanmuuttajien sekundaarimuutosta. Tilastoseuranta auttaa em. asioiden kehittämistä ja suunnittelua valtakunnallisesti.

Leena Meriläinen
Erikoissuunnittelija

Raija Mikkonen
Tarkastaja